

Ikšķiles Svētā Gara pareizticīgo baznīca

Ortodoksālajai baznīcai Latvijas teritorijā ir sena vēsture, tās pirmsākumi meklējami kontaktos starp Austrumlatvijas novadu valdniekiem un Polocku, Pleskavu un Novgorodu. Interesanti ka pirmais zināmais kristiešu misionārs šajā reģionā bija islandietis Torvalds Kodransons, jeb Ceļotājs (*Dorvaldr Kodránssoon inn víðförli*), kuru 985. gadā Bizantijas imperators Bazilejs II iecēla par Konstantinopoles pilnvaroto sūtni Austrumbaltijas ķēniņu zemēs. Arheoloģiskās liecības norāda uz pareizticības izplatīšanos Latgalē 11. – 12. gadsimtā. Arī Indriķa hronika minēts, ka 12. gadsimta beigās ortodoksālās baznīcas bija Jersikā un Koknesē un pareizticību bija pieņēmuši Jersikas ķēniņš Visvaldis, Tālavas vecākais Tālivaldis ar dēliem un Kokneses ķēniņš Vetseke.

Pēc Rīgas un Vidzemes iekļaušanas Krievijas Impērijā (1710) Rīgā tika nodibināts Rīgas garīgais kantoris (1727), vēlāk – pārvalde (1739), kas koordinēja krievu armijas pulka baznīcu un civilo pareizticīgo draudžu darbību. Rīgas bīskapa Filareta (*Филарет*, 1841–1848) pārvaldes laikā notika latviešu un igauņu zemnieku masveida pāriešana pareizticībā. Daļēji šo procesu izraisīja zemnieku smagais ekonomiskais stāvoklis pēc neražas 1839. – 1841. gadā, bet kā veicinošs faktors bija pareizticīgo garīdzniecības pretimnākšana zemnieku garīgajām vajadzībām. No 1843. gada dievkalpojumu grāmatas sāka tulkot latviešu un igauņu valodā, Pleskavas Garīgajā seminārā sāka sagatavot garīdzniekus kalpošanai latviski un igauņiski. Rīgas un Mītavas (Jelgavas) arhibīskapa Platona (*Платон*, 1848 – 1867) laikā viens no galvenajiem misijas darba virzieniem bija draudžu skolu tīkla veidošana.

Ikšķiles pareizticīgo draudze, kas dibināta ar Rīgas bīskapa Filareta svētību 1847. gadā ir viena no vecākajām pareizticīgo draudzēm Vidzemē, radusies laikā kad daļa vietējo iedzīvotāju pieņēma pareizticību. Pēc gada par valsts līdzekļiem Polockas ceļa malā netālu no Daugavas tika uzcelta neliels pareizticīgo koka dievnams ar kvadrātveida centrālo daļu un puslokā veidotu altāri. Rietumu pusē atradās priekštelpa, kuras daļu aizņēma sakristeja, bet virs tās slējās zvanu tornis. Baznīca tika iesvētīta Svētā Arhistratēga Ercenģeļa Mihaila vārdā (*церковь во имя св. Архистратига Михаила*).

Baznīcas klērs un divi psalmotāji saņēma valsts algu. Pirmais priesteris bija tēvs Arsēnijs Sergijevskis, kurš tika ordinēts Ikšķiles draudzē 1848. gadā, kalpoja baznīcā septiņus gadus. 1855. gadā viņu nomainīja priesteris Pāvels Uljanovs, kurš Svētā Ercenģeļa Miķeļa baznīcā kalpoja 31 gadu. Pateicoties tēva Pāvela pūlēm, baznīca tika divas reizes atjaunota – 1862. un 1879. gadā – un tika atvērta draudzes skola. 19. gadsimta beigās baznīcas draudzē bija ap 500 ticīgo. Arī Rīgas tuvums un krievu armijas vasaras poligona – Šeremetjevas

nometnes (*Шереметьевский лагерь*) atrašanās Ikšķilē visdrīzāk veicināja pareizticīgās draudzes pieaugumu. Pēc tēva Pāvela nāves 1896. gadā Ikšķilē strādāja priesteri tēvs Jānis Bogonoscevs un pēc tam tēvs Nikolajs Makedonskis (1865 – 1954), kurš Ikšķiles draudzei veltījis daudzus savus kalpošanas gadus (no 1912 – 1921 kā draudzes priesteris un vēlāk kā Rīgas Apskaidrošanas un Ikšķiles Sv. Gara un Baldones draudžu virspriesteris).

Svētā Arhistratēga Ercenģeļa Mihaila Ikšķiles pareizticīgo baznīca ap 1915. gadu

Mierīgo dzīvi izjauca Pirmais pasaules karš. 1915. – 1917. gadā Ikšķile apkārtnē notika sīvas kaujas un Svētā Arhistratēga Ercenģeļa Mihaila baznīcas koka ēka nodega un vairāk netika atjaunota. Tomēr baznīcas draudze saglabājās. 1920. gados dievkalpojumus turpināja noturēt, taču tikai vasaras laikā pareizticīgo kapos, kur bija neliela akmens kapela. Draudzē turpināja kalpot priesteris Nikolajs Makedonskis. 1922. gadā viņš atgriezās Rīgā no evakuācijas un tika iecelts par Sarkandaugavas Apskaidrošanās baznīcas rektoru. Taču priesteris nepameta savu bijušo draudzi Ikšķilē un turpināja tur vadīt dievkalpojumus.

Nikolajs Makedonskis iesvētībās Sausnējas baznīcā ap 1910. g.

1934. gadā arhibīskaps Jānis (Pommers, 1876 – 1934) devis savu svētību akmens kapličas pārveidošanai par nelielu dievnamu. Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Sinodes arhitekts Vladimirs Šervinskis (1894 – 1975) izstrādājis jaunās baznīcas projektu, saskaņā ar kuru esošajai kaplicai bija jāklūst par topošā dievnama altāri. Līdzekļu vākšana, būvmateriālu iegāde un būvdarbu pabeigšana aizņēma aptuveni divus gadus līdz 1936. gadā dievnams tika pabeigts. Jauno Ikšķiles baznīcu 1936.gada 21. jūnijā iesvētīja Rīgas un visas Latvijas Metropolīts Augustīns (Pētersons) par godu Svētajam Garam.

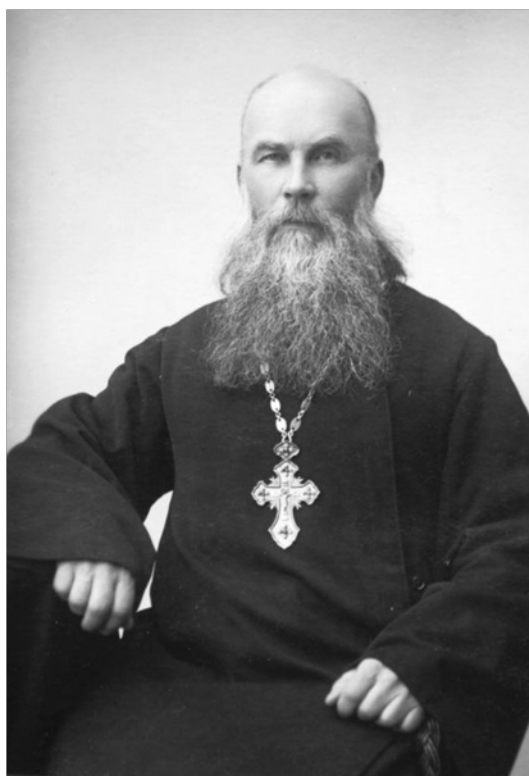

Baznīcas iesvētīšanas dienā 1936. gada 21. jūnijā

Tika uzcelta neliela, akurāta baznīcas koka ēka ar akmens altāri un nelielu priekštelpu. Jumtu vainagoja neliels sīpolveida kupols zilā krāsā. Zvans tika piekārts tieši pie baznīcas sienas, virs priekštelpas jumta. Cara vārti bija iecerēti klasicisma stilā ar kanonā paredzētajām trim durvīm, bet vietas trūkuma dēļ, realizēti tikai centrālie vārti, pārējā plakne dekorēta svētbildēm, kuras izvietotas kanonā paredzētajā secībā. Kulta celtnes interjers ir pieticīgs, bet tajā pašā laikā mājīgs. Ikonostasu gleznojis pareizticīgais priesteris Nikolajs Trubeckojš (1907 – 1978). Baznīcā vienlaicīgi ir vieta 50 dievlūdžējiem un tā ir izmēros mazākā pareizticīgo baznīca Latvijā. 1936. gada 21. jūnijā jauno dievnamu Ikšķilē iesvētīja Rīgas un visas Latvijas Metropolīts Augustīns (Pētersons, 1873 – 1955). Pirmais baznīcas uzraugs bija Evdokims Jansons, kurš nomira 1951. gadā un apglabāts netālu no baznīcas.

*Arhibīskaps Jānis Pommers, 1921. gada 24. jūnijs
(Pētersons)*

Rīgas un visas Latvijas Metropolīts Augustīns

20. gs. četrdesmitajos gados Ikšķiles draudzē dievkalpojumus vadīja priesteri – Nikolajs Makedonskis, Simeons Varfolomejevs un Konstantīns Vītols, palīdzēja psalmu lasītājs Ivans Viksna, bet baznīcas uzraugs bija Mihails Semenovs.

20. gs. 50. gadu beigās un 60. gadu sākumā baznīcai draudēja slēgšana, taču mazajai un nabadzīgajai draudzei izdevās saglabāt savu baznīcu. Nozīmīgu lomu baznīcas saglabāšanā spēlēja toreizējā baznīcas uzrauga Olga Bremfelda, dziļi reliģioza sieviete, kura patiesi mīlot savas draudzes baznīcu, uzturēja to izcilā kārtībā, pildīja uzkopējas un sarga pienākumus, veica ikdienas remonta darbus, rotāja baznīcu ar lauku ziediem, apmeklēja mājas un pārliecināja ticīgos cilvēkus reģistrēties baznīcas "divdesmitniekā". No skopajiem personīgajiem līdzekļiem viņa sedza daudzus baznīcas izdevumus, jo draudze bija ļoti nabadzīga un gandrīz nekādus ienākumus neguva.

1950.–1960. gados Ikšķilē dievkalpojumus vadīja pazīstamie Rīgas mācītāji tēvs Vladimirs Merkuljevs un tēvs Nikolajs Trubeckis, bet pēc tam, vairāk nekā 20 gadus – līdz 1991. gadam – draudzē kalpoja Jānis Trubeckis. Psalmu lasītāja amatā strādāja Zinaīda Sokenina, kura lieliski pārzināja baznīcas kārtību un apveltīta ar ļoti skaistu balsi, ko saglabāja arī sirmā vecumā, bet draudzes vecākā bija Ņina Bajāre. Baznīca vienmēr ir bijusi atvērta ticīgajiem, jo Ikšķiles draudzē vienmēr bijuši cilvēki, kas turējuši godā garīgās vērtības un rūpējušies, lai baznīca visos laikos tiktu nosargāta un saglabāta. Taču nedienas piemeklējušas baznīcu cita pēc citas. 20. gadsimta 70.–90. gados dievnamā vairākkārt bija iekļuvuši zagļi, kuri izlaupījuši jau tā trūcīgo baznīcas iekārtojumu.

Ikšķiles Svētā Gara pareizticīgo baznīca 2011. gadā

Kopš 1991. gada dievkalpojumus Ikšķiles dievnamā sāka noturēt Rīgas Svētā Ercenģeļa Mihaila pareizticīgo baznīcas garīdznieki; šīs baznīcas draudze pastāvīgi sniedza palīdzību baznīcai Ikšķilē. Pateicoties tam, Ikšķiles Svētā Gara dievnams tika izremontēts, izrotāts ar jaunām ikonām, apgādāts ar baznīcas piederumiem. 2009. gada 31. maijā, pēc kārtējiem veiktiem restaurācijas darbiem, Daugavpils un Rēzeknes bīskaps Aleksandrs (Matrjoņins) iesvētījis dievnamu. Dievkalpojums pulcēja daudzus ticīgos no Ikšķiles, apkārtējiem ciemiem un Rīgas. Bīskaps savā runā atzīmēja draudzes locekļu un labdaru pūliņus baznīcas atjaunošanā, un draudzes priekšniece Tamāra Mežecska tika apbalvota ar arhibīskapa Goda rakstu. 2010. gadā ar Ikšķiles domes gādību tika labiekārtoti kapi pie pareizticīgo baznīcas, pie dievnama tika izveidots ietves flīžu celiņš.

2011. gadā, kad Ikšķiles Svētā gara baznīca svinēja savu 75 gadu jubileju kopš iesvētīšanas Dievišķo liturģiju Ikšķiles baznīcā kalpoja Daugavpils Bīskaps Aleksandrs, līdzkalpoja Rīgas apriņķa virspriesteris Jēkabs Prisjažņuks un Ikšķiles Svētā Gara baznīcas pārzinis virspriesteris Oļegs Peļevins, kā arī Rīgas Priekšteča Jāņa baznīcas klēriķis Germans

(Kartašovs) un Rīgas Nevas Aleksandra baznīcas klēriķis diakons Aleksandrs Akatovs. Baznīca bija dievlūdžēju pārpildīta, dievkalpojumā īpašā lūgšanu noskaņā skanēja vīru kora dziedāšana.

Ikšķiles Svētā gara baznīcas 75 gadu jubilejas svinības 2011. gadā

Izmantotie avoti:

Православная церковь Святого Духа в Икшике. Издание Икшикельского Свято-Духовского прихода Латвийской Православной Церкви. Икшике, 2011;

[Православная церковь Святого Духа в Икшике.](#)

[Latvijas Pareizticīgās Baznīcas oficiālā mājas lapa](#)

LVVA 1370-1-1699-47